

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

דף לו.

תוכן

- א. לא יקרחו ... לחייב על כל אחת ואחת ... לחייב על הראש כבין העינים.....1
- ב. אף כאן על מת.....2
- ג. הסמיכות.....3
- ד. והתנופות.....3
- ה. וההגשות והקמיצות והקטרות והמליקות והקבלות והזאות נוהגים באנשים ולא
בנשים 3
- ו. חוץ ממנחת סוטה ונזירה שהן מניפות.....4
- ז. כל מצוה שהיא תלויה בארץ אינה נוהגת אלא בארץ.....5

א. לא יקרחו ... לחייב על כל אחת ואחת ... לחייב על הראש כבין העינים

כבר התבאר לעיל דף לה: שהקורח קרחה על המת¹, ואפילו אינו קרובו לוקה, שנאמר (דברים יד פסוק א) וְלֹא תִשִּׂמוּ קְרָחָה בֵּין עֵינֵיכֶם לְמַת וְלֹא תִשִּׂמוּ קְרָחָה בֵּין עֵינֵיכֶם לְמַת אֶחָד יִשְׂרָאֵל וְאֶחָד כֹּהֵן, אינו לוקה אלא אחת².

קרחה הוא³ שתולש משער ראשו על המת, בכל מקום שיער בראש, בין ביד בין בסם בין בכל דבר, וחייב על כל הראש כבין העינים, שנאמר (ויקרא כא פסוק ה) לֹא יִקְרָחוּ יִקְרָחוּ קְרָחָה בְּרֵאשָׁם.

¹ רמב"ם עבודת כוכבים פי"ב הט"ו

² "והנה אף על פי שבכהנים מבואר לאו זה בפני עצמו, מ"מ אינו נמנה בפני עצמו כי בא להשלים הדינים, כמו שמבואר בספר המצוות לרבינו בכמה מקומות כגון קרחה (לאוין קע"א) וגילוח הזקן (לאוין מ"ד) דאף על פי שבכהנים נכפלו אינם רק לאו אחד כי הם להשלים הדינים, ויש הרבה כזה בספר המצוות להרמב"ם מי שבקי בדבריו. ומ"מ צ"ע קצת, אם התרו בלאו דכהנים אם לוקה, דסובר דמלעיגין בו וכהתוס' שבת ע"ג ע"ב ד"ה משום, א"כ אפשר דסבר דהתורה הזהירה לכהנים דקדושים ביותר, ואפשר כיון דהכל לאו אחד הוי התראה, וצריך עיון קצת". (מנחת חינוך מצוה תסח אות א ותסז אות א)

³ שו"ע יו"ד סי' קפ סעי' י

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

אינו חייב¹⁵ אלא בקורח על מת, אבל הקורח ראשו או השורט בבשרו על ביתו שנפל, ועל ספינתו שנטבעה בים, אף על פי שהוא דבר נמאס ביותר ומכוער, ואסור, אין חיוב הלאו על זה ופטור ואינו לוקה אלא על המת בלבד. וי"א¹⁶ שעל כל צער אחר, כיון שאינו על מתו מותר¹⁷.

הקורח על¹⁸ עבדו שמת, הרי הוא כקורח על ספינתו או ביתו¹⁹.

ג. הסמיכות

כל קרבנות בהמה שיקריב היחיד בין חובה בין נדבה סומך עליהן כשהן חייין, חוץ מן הבכור והמעשר והפסח, שנאמר (ויקרא ג פסוק ב) וְסָמַךְ יָדוֹ עַל רֹאשׁ קֶרְבָּנוֹ, מפי השמועה למדו שכל קרבן במשמע חוץ מפסח ובכור ומעשר.

הכל סומכין²⁰, חוץ מחרש שוטה וקטן, ועבד ואשה, וסומא ונכרי, שנאמר (שם א פסוק ג) וְסָמַךְ יָדוֹ לֹא יָד אִשְׁתּוֹ וְלֹא יָד עַבְדּוֹ.

ד. והתנופות

היתה אשה²¹ בעלת הקרבן אינה מניפה, אבל הכהן מניף שקרבנה טעון תנופה והיא פסולה לתנופה, ולעולם אין אשה מניפה אלא הסוטה והנוזרה בלבד.

ה. וההגשות והקמיצות והקטרות והמליקות והקבלות והזאות נוהגים באנשים ולא בנשים

¹⁵ שם המ"ז

¹⁶ עיין מנחת חינוך שם דכתב דקרח על צער אחר דינו כגדידה בל"ת מה ושם נתבאר דלרמ"א ובי" מותר לגמרי ולהינוך מצוה תסו ולב"ח שם אסור רק אינו לוקה ולשון הרמב"ם פטור יש מדייקים שאסור ויש אומרים שאין לדייק כן מלבד באיסורי שבת עיין מנ"ח תסו אות ג

¹⁷ ולכאורה אם קורח על תורה שנאבדה מישראל בפטירת אחד מת"ח שבדור יהי מותר וכדמצינו בלאו שלא תתגודדו עי"ש בש"ך ס"ק י (ועיין ל"ת מה)

¹⁸ שו"ת רדב"ז מכתב יד ח"ח או"ח, יו"ד סי' קלד

¹⁹ שיש לומר להבי שינה הכתוב דדוקא המת שיש לו נפש חייב עליו, אבל העבדים אין נפשם נפש באמת. (שם. ויש לדון לפ"ז בקורח על נפל אם חייב משום לאו זה שגם נפל אינו נפש ממש וצ"ע)

²⁰ רמב"ם הלכות מעשה הקרבנות פרק ג הלכה ח

²¹ רמב"ם שם פרק ט הלכה טז

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

זר שעבד²² במקדש עבודתו פסולה וחייב מיתה בידי שמים, שנאמר והזר הקרב יומת מפי השמועה למדו שאין חיוב זה אלא לקרב לעבודה והיכן הזהיר עליו זר לא יקרב אליכם, אי זהו זר כל שאינו מזרע אהרן הזכרים שנאמר וערכו בני אהרן, (שם ג פסוק ה) והקטירו אתו בני אהרן והקטירו בני אהרן, בני אהרן ולא בנות אהרן.

ו. חוץ ממנחת סוטה וניזרה שהן מניפות

כבר התבאר במסכת סוטה דף יט. שהסוטה שהביאה בעלה לבית המקדש מביא עשרון²³ כמה שעורים משל בעל²⁴ ונותנו בקפיפה מצרית, כלומר סל עשוי מצורי הדקל מן זרדים הגדלים סביבות הדקל²⁵, והחבל והקפיפה באין משירי הלשכה, ולאחר שהניח את המנחה בכפיפה²⁶. לוקה הכהן²⁷ המנחה מן הקפיפה ונותנה לכלי שרת ואינו נותן עליה שמן ולא לבונה. ואם נתן לוקה על השמן בפני עצמו ועל הלבונה בפני עצמה. ואם נתן לוקה על השמן בפני עצמו ועל הלבונה בפני עצמה²⁸, שנאמר (במדבר ה פסוק טו) לא יצק עָלָיו שֶׁמֶן וְלֹא יִתֵּן עָלָיו לְבָנָה. ואם יצק שמן או נתן לבונה קודם שנתקדשה בכלי שרת אינו עובר ומנחת חוטא²⁹

כבר התבאר במסכת נזיר דף מה: שניזר או ניזרה שהביאו קרבנותיהם נוטל הכהן את הזרוע בשלה מן האיל, וחלת מצה אחת מן הסל, ורקיק אחד,

²² רמב"ם הלכות ביאת המקדש פרק ט הלכה א

²³ רמב"ם הלכות סוטה פרק ג הלכה יב

²⁴ אפשר שהטעם משום דתנן בסוף נגעים (פ"ד מי"ב) שהאיש מביא על אשתו כל קרבנות שהיא חייבת ומהאי טעמא תנן בפ"ג דסוטה (דף כ"ג) כל הנשואות לכהנים מנחותיהם נשרפות [ובירושלמי] בפ"ב דסוטה מצאתי והביא את קרבנה עליה בעלה [מהו שיפריש עליה חוץ מדעתה וכו']. ומ"ש והחבל והקפיפה באים משירי הלשכה. ירושלמי פ"ק דסוטה. כסף משנה שם. ובספרי נשא סי' ח' והביא את קרבנה כו' כל קרבן כו' ובת"י נשא ה' מ"ו א"י שהוא משלה.

²⁵ ר"ב פ"ב מ"א דסוטה

²⁶ ר"ב שם

²⁷ וברש"י כתב הבעל, ומובא במאירי שאין מצות כהונה במנחות אלא מקמיצה ואילך. והגשה נמי תחילת קמיצה היא שאין זר קרב למזבח. אבל קדושי כלי ויציקה ובלילה, במנחות הטעונות שמן, כשר בזר. ר' עובדיה מברטנורא מסכת סוטה פרק ג משנה א, ועיין וכתבו תוס' ז"ל דבירושלמי משמע דקאי היה נוטל אכהן ודלא כפי' רש"י ז"ל ומיהו מצינן למימר דמצוה מן המובחר בכהן.

²⁸ כמבואר במנחות נט:

²⁹ שאע"ג שנתן בכפיפה מצרית עדיין צריך לקידוש בכלי שרת עיין קרן אורה סוטה יז ע"ב ד"ה מה וא"כ כיון שעוד לא נתקדשה א"כ אינה קדושה אלא בקדושת דמים.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

ונתנן על כפי הנזיר או הנזירה³⁰, ומניפן. ואחר כך הותר הנזיר לשתות יין ולהטמא למתים.

דף לו:

ז. כל מצוה שהיא תלויה בארץ אינה נוהגת אלא בארץ

התרומות³¹ והמעשרות³² אינן נוהגין מן התורה אלא בארץ ישראל³³, בין בפני הבית בין שלא בפני הבית³⁴.

וכבר התבאר במסכת יבמות דף פא: שהתרומה והמעשרות³⁵ בזמן הזה³⁶ ואפילו במקום שהחזיקו עולי בבל ואפילו בימי עזרא אינה מן התורה³⁷ אלא מדבריהן³⁸, שאין

³⁰ הרמב"ם הוסיף כאן נזירה אולי דכתב כן לאפוקי מדרשא דאמר בגמרא הנזירה אינה מגלחת שמא יתגרו בה פרחי כהונה. ורבינו ז"ל פסק כחכמים דלא כוותיה. לחם משנה שם. נ"ב זה תמוה דא"כ לעיל גבי גילוח ה"ל להרמב"ם לכתוב זה אלא פשוט דכיון להא דאמרינן קידושין משנה וגמ' דף ל"ו ע"ב אשכחן סוטה נזירה מנלן אתא כף כף מסוטה ע"כ וע' בפ"י המשנה שם וכמ"ש לקמן בהלכות מעשה קרבנות פ"ט הל' מ"ז, שכתב שאין תנופה בנשים חוץ מסוטה ונזירה. בן אריה שם.

³¹ רמב"ם הלכות תרומות פרק א הלכה א

³² כולל תרומה גדולה ומעשר ראשון ותרומת מעשר ומעשר שני ומעשר עני אבל חלה וביכורים יש להם דינים אחרים. חזו"א שביעית סי' ג' סק"ב

³³ ונביאים התקינו שיהו נוהגות אפילו בארץ שנער מפני שהיא סמוכה לא"י ורוב ישראל הולכין ושבין שם, והחכמים הראשונים התקינו שיהיו נוהגות אף בארץ מצרים ובארץ עמון ומואב מפני שהם סביבות לא"י. רמב"ם שם. ובהלכה ו כתב רבינו נמצא כל העולם לענין מצות התלויות בארץ נחלקת לג' מחלוקות, א"י, וסוריא, וח"ל, וא"י נחלקת לשנים, כל שהחזיקו עולי בבל חלק א', וכל שהחזיקו עולי מצרים בלבד חלק שני, וח"ל נחלקת לשנים, ארץ מצרים ושנער ועמון ומואב המצות נוהגות בהם מדי"ם ונביאים, ושאר הארצות אין תרומות ומעשרות נוהגות בהן.

³⁴ אף על גב שמבואר דבבית שני לא נהג תרו"מ אלא מדרבנן היינו משום שלא היו כל יושביה עליה כמ"ש רבנו שם אבל אם היו כל יושביה עליה נוהג אפי' אם אין בית כגון לפני שנבנה הבית וגם בזה"ז אם ישובו רוב ישראל תחזור חיוב תרו"מ מה"ת לפ"ד רבנו [ולא דמי לחלה דאפי' יחזרו רוב ישראל צריך קידוש ע"י מלך ונביא ואפי' אם א"צ מלך ונביא י"ל דאין שייך קידוש חדש בזמן הגלות אבל תרו"מ א"צ שום קידוש חדש]. ועיין רדב"ז ור"י קורקוס וכ"כ הכ"מ בהכ"ה וכן בתשו' ר' בצלאל סי' א' ובתשו' מבי"ט ח"ב סי' קצ"ז ובתשו' מהרי"ט סי' כ"ה. חזו"א שביעית סי' כ"א סק"ה וכן משמע בכ"מ לקמן הכ"ז:

³⁵ ובכלל זה מעשר שני ומעשר עני, כ"מ פ"ד ממע"ש הט"ז דלא כתשו' הרדב"ז סי' ב' אלפים ע' וכבר חזר מזה כאן וכתב וזה יותר נכון אף על פי שלא כתבתי כן בתשובת שאלה.

³⁶ רמב"ם הלכות תרומות פרק א הלכה כו, שו"ע ונו"כ יו"ד שלא ב

³⁷ ומ"מ עזרא קידש מה"ת שאם יבואו כל ישראל א"צ קידוש אחר. וכן לעת"ל א"צ קידוש אחר דקדושת עזרא נתקדשה לעת"ל כמבואר שם ברמב"ם ה"ה וזו כוונת רבנו בספ"ו מביה"ב ובפ"י"ב משמיטה הט"ו שנתקדשה מה"ת לתרו"מ. חזו"א שביעית סי' ג' סקט"ו ועי' רדב"ז שכ' כעין זה וכ"כ ארץ חפץ בפתחה. אמנם במאירי חלה פ"ד מ"ה משמע שכשיבואו כל ישראל יצטרכו להקדישה קדושה אחרת ע"ש וצ"ע.

³⁸ ולר"ל סבירא ליה כמ"ד בערכין (ל"ג ע"א) דבימי יאשיהו חזרו כל השבטים, וכן בימי עזרא עלו כל השבטים, והוי קדושת עזרא גם כן על ידי כיבוש, וקדישה לשעתה ולא קדישה לעתיד לבא. ובזמן הזה ושוק הוי דאורייתא. קרן אורה.

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושיין

לך תרומה של תורה אלא בא"י בלבד, ובזמן שכל ישראל שם, שנאמר בחלה³⁹ ולמדים תרומה ומעשרות ממנה (במדבר טו פסוק יח) בְּבִאְכֶם אֶל הָאָרֶץ, ביאת כולכם כמו שהיו בירושה ראשונה וכמו שהן עתידין לחזור בירושה שלישית, לא כשהיו בירושה שנייה שהיתה בימי עזרא שהיתה ביאת מקצתן⁴⁰ ולפיכך לא חייבה אותן מן התורה⁴¹. וי"א⁴² שרק חלה בזמן הזה דרבנן אך תרומה ומעשרות בזמן הזה דאורייתא. ונהגו לעיקר כדעה הראשונה⁴³.

³⁹ ואע"ג שפסוק זה בחלה כתיב, הוקשה תרומה לחלה, ותרומות ומעשרות הוקשו זה לזה והן ענין אחד, וכן במעשר שני ומעשר עני. עיין רדב"ז וחזו"א שם ט ועיין בפיה"מ תרומות פ"א מ"ה, והרבה ראשונים ובכללם הראב"ד כאן וסד"ת בה' א"י והרשב"א בשבועות ט"ז א' ולהלן דף פ"ב ובסוף פסקי חלה ובמשמרת הבית בית ד' ריש שער ב' והמאירי כאן הקשו עליו דהאי קרא לא כתיב רק גבי חלה ולא ילפי חלה מתרומה ומ"מ הסכימו רוב הראשונים דתרומה בזה"ז דרבנן משום דס"ל שקדושת עזרא במלה אחר החורבן כמבואר כתובות כה. שרובן נשארו בבבל דכתיב (עזרא ב) כל הקהל כאחד ארבע רבוא, ועוד שהרי עשרת השבטים לא עלו. ועיין רמב"ן בס' הזכות גיטין ל"ז א' ובמאירי במגן אבות ענין ט"ו ועי' גיטין ל"ז ב' תד"ה בזמן. וכן לענין שביעית, אבל לענין כלאים וערלה הרי זה מן התורה גם בזמן הזה. כמבואר ברמב"ם שם ה"ה ⁴¹ דעת הראב"ד שם. ובפ"כ מא"י"ב ה"ג והר"א אב"ד מובא ברשב"א להלן פ"ב ב' והכו"פ פ"ה והטור יו"ד סי' של"א בשם הר"י וכ"ד הרמב"ן בס' הזכות גיטין ל"ז וכ"כ המרדכי בה' א"י בשם היראים וכ"ד ה' א"י להטור ה' חלה סי' י' [רק שכתב דוקא אם תהי' עיר א' בא"י מיוחדת לדירת ישראל והשדות מיוחדות לישראל ולא יהי' עליהן אימת גוי שיוכל לגרשם ממנה] והמאירי ביבמות כאן ע"ש וכן משמע מדבריו בפסחים מ"ד שכ' תרומה בזה"ז שאינה במקומות הרחוקים אלא מד"ם ומשמע דהמקומות שחוץ לא"י קורא מקומות הרחוקים אלמא דבא"י מה"ת, אבל במגילה י' ובמכות י"ט ובשבועות ט"ז דעתו דבמלה קדושת הארץ ובכתובות כ"ה סתם כדעת רבנו ומש"כ החרדים שכ"ד גאון ורבנו יוסף טוב עלם והר"ר מתת' והרב בעל העזר והר"ר אליעזר טהור קדש לכאן כתב כן ע"פ הכו"פ פ"ג ופ"ה ולכאן אין מדבריהם ראוי' ע"ש וצ"ע. דרך אמונה ציון ההלכה הלכות תרומות שם ס"ק צד.

⁴³ רמ"א ביו"ד שם וכ"כ בחזו"א שביעית סי' ט' סק"ח שאנו סומכין על הפוסקים דבזה"ז תרו"מ מדרבנן. וכן בדרך אמונה שם ס"ק רלא ובציון ההלכה שם ס"ק צה הביא שני"מ לענין ספקות וכה"ג כמש"כ בחזו"א שביעית סי' ו' סק"ג וכן פסק הריטב"א ביבמות פ"ב ב' ובפסחים מ"ג ובגדה מ"ו דתרומה בזה"ז דרבנן וכן האו"ז בס' רי"ג בשם הריטב"א וכן בארחות חיים סוף ה' חלה בשם הר"ר אשר וכן הסכים המ"מ בפ"כ מא"י"ב ה"ג והסמ"ג סוף מ"ע קל"ג בשם הר"י ע"ש [אבל בל"ת רנ"ח כתב דהוא מה"ת] ובתשובות ר"ב אשכנזי בריש סי' א' הביא כן גם בשם תלמיד הרמב"ן והר"ר טודרוס הלוי וכן בביאור הגר"א יו"ד שם סק"ו בליקוט נראה דעתו כדעת רבנו ועי' בתשו' רב"צ אשכנזי סי' א' שהביא שדעת רוב הראשונים דבזה"ז דרבנן וכן מסיק בעה"ש, ובחזו"א שביעית סי' כ' בליקוט שבסוף הסי' ד"ה וכן הטור כ' דהדין אין מוכרע ומ"מ נקט להלכה בכמה מקומות דהוא דרבנן וכ"כ בשביעית סי' ט' סק"ח שאנו סומכין על הפוסקים דבזה"ז תרומה דרבנן וכן פסק בקונטרסו סי' ג' אות א' ועי' בשע"צ שכ' דגם לדעת רבנו דבזה"ז דרבנן מ"מ דינו כשל תורה ממש לכל ספקותיה דאזלי לחומרא חוץ מלענין תערובות וכ"כ בארץ חפ"ז והוא עפ"ד המל"מ בפ"ז הי"ז אבל דעת החזו"א בשביעית סי' ו' סק"ג אינו כן.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>